

М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті

Көркем мәтіннің мазмұны мен пішіні

Кіріспе

Көркем мәтін әдеби шығармашылықтың негізгі формасы ретінде, оның мазмұны мен пішіні тығыз байланысты. Мазмұн — шығармада көтерілген идеялар мен оқиғалар, ал пішін — сол мазмұнды жеткізудің тәсілдері мен құрылымы.

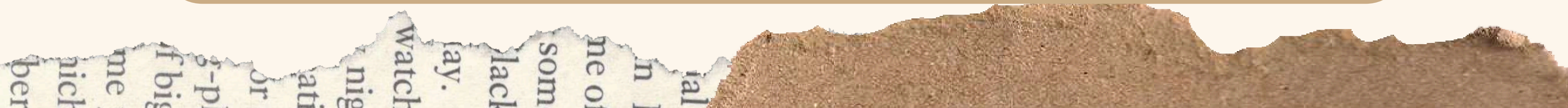
Мазмұн — шығарманың негізгі идеясы, тақырыптары мен кейіпкерлері. Көркем мәтіндерде мазмұн мынадай элементтерден тұрады:

Тақырып

Оқиғалар желісі

Идея

Кейіпкерлер

Тақырып

Шығармада көтерілетін мәселелер, әлеуметтік, философиялық немесе адамгершілік сұрақтар. Мысалы, қазақ әдебиетінде ұлттың тарихы мен мәдениеті, адамның ішкі әлемі жиі қарастырылады.

Оқиғалар желісі

Сюжет — оқиғалардың жүйесі, басталуы, дамуы мен шешімі. Оқиғалар кейіпкерлердің әрекеттері арқылы өрбиді.

Кейіпкерлер

Шығармадағы тұлғалар, олардың мінез-құлқы, мотивациясы мен арасындағы қарым-қатынастар. Кейіпкерлердің дамуы, олардың өзгеруі немесе дамымауы, оқырманға маңызды ой тастайды.

Идея

Шығарманың авторлық мақсаты мен негізгі ойы. Идея шығарманың терең мағынасы мен әлеуметтік контекстін ашады.

Пішін — мазмұнды ұсыну тәсілі, құрылымы мен стилі. Көркем мәтіннің пішіні келесі элементтерден

тұрады:

Сюжет құрылымы

Тіл мен әдеби
құралдар

Стиль

Композициялық
құрылым

Сюжет құрылымы:

Шығармадағы оқиғалардың реті мен құрылымы, мысалы, классикалық сюжет үш кезеңнен: басталуы, дамуы және аяқталуынан тұрады.

Стиль

Автордың тілдік ерекшеліктері, суреттеу тәсілдері, метафоралар мен символдар. Стиль шығарманың жалпы атмосферасын, эмоциялық әсерін қалыптастырады.

Композициялық құрылым:

Шығармадағы бөлімдер, тараулар, эпилогтар мен прологтар. Композиция оқырманды шығарманың ішкі логикасына тарту үшін маңызды.

Тіл мен әдеби құралдар:

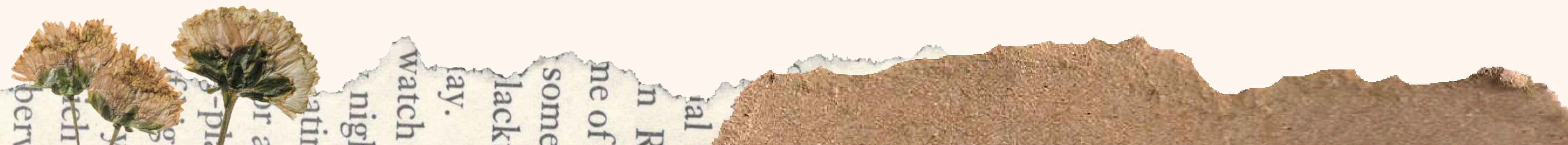
Лексикалық және грамматикалық құрылымдар, риторикалық тәсілдер. Әдеби құралдар — поэзияда рифма, ал әдеби прозада образдар, диалогтар, монологтар.

Қорытынды

Көркем мәтіннің мазмұны мен пішіні бір-бірімен тығыз байланысты. Мазмұн пішін арқылы беріліп, оқырманға терең эмоциялар мен ойлар тудырады. Көркем әдебиет шығармаларының мәні, олардың әлеуметтік және мәдени маңызы, мазмұн мен пішіннің үйлесімділігі арқылы көрінеді. Әдебиеттің бұл екі аспектісі әдеби шығарманың сапасын, әсерін және мәнін анықтайды.

The background features a light beige color with a torn paper effect at the top and bottom edges. The top edge shows the bottom of a piece of paper with some English text. The bottom edge shows the top of a piece of paper with some English text and a small bouquet of dried, light-brown flowers on the left side.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қирабаев, С. (2003). Көркем әдебиет теориясы. Алматы: Ана тілі.
2. Айтбайұлы, Т. (2010). Әдебиеттану негіздері. Астана: Фолиант.
3. Мырзахметұлы, Б. (2015). Қазақ әдебиетінің тарихы. Алматы: Ел-шежіре.
4. Байтұрсынұлы, А. (1991). Әдебиет танытқыш. Алматы: Ғылым.
5. Сейітов, Д. (2018). Поэзия мен проза. Алматы: Қазақ университеті.

Назарларыңызға
рахмет!